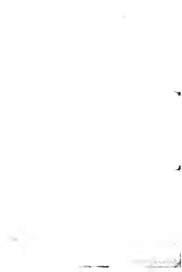
Monòlegs humorístics

Pompeu Gener

Volums en prempsa y en preparació: Una obra d'en Trinitat Monegal; *Rondallas*, per en Aureli Campmany; *Articles de temporada (Hivern)* y *Articles de temporada (Istiu)*, per en Manel Folch y Torres; altre obra d'en Pompeyus Gener; altre d'en Frederich Pujulá y Vallés; *Per la Rambla*, d'en Ramón Campmany; una obra d'en Emili Tintorer, altre d'en Albert Llanas y altre d'en Geroni Zanné.

MONÓLEGS HUMORÍSTICS

BIBLIOTECA
NOVA CATALUNYA

Monólegs humorístics

Esplicaderas de gall dindi

Filosofias del Champagne

La pesadilla dels parents

Reflexions filosóficas

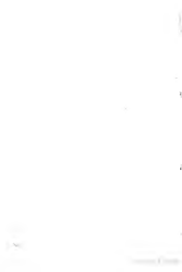
(D'un barret de riallas tot capficat devant de l'aparador d'un sombrerer.)

Pompeyus Gener

BARCELONA
FIDEL GIRÓ, IMPRESSOR
VALENCIA, 233
1903

AL LECTOR

El Director d'aquesta Biblioteca va demanarme un tomet, peró que calía entregarli desseguida tenint que publicarse dintre de quinse dias.

Com, fet y a punt d'imprimir, en català, no teniam més que uns quants monòlegs, l'hi varem enviar els que forman aquest petit volúm.

Aquestos monòlegs son humorístichs, y han sigut escrits ja fa mol temps, en circunstancias especials en que un necessita expansió d'esperit, després d'haver fet algún treball serio dels qu'exigeixen gran tensió mental. No obstant, a pesar de la seva forma humorística, cada un d'ells es un estudi psicològich, de psicología irregular, que podríam dirne. L'un, es la de la Filosofía d'un borratxo. L'altre es la del estat del somni qu'en dihem pesadilla. *Un*

altre son las reflexions de gent que reflexiona sobre lo que no val la pena d'ésser reflexionat. Y el més llarch es un estudi de l'estat mental de certa gent als quals la paraula may correspón a l'idea, ni aquesta a la excitació externa. D'aquets cervells incoherents el mon n'está ple, y cada día en sentím de gent que s'explica d'aquesta manera. Dit aixó, aquí van els monólegs, que si 'ls fan riure un rato haurá lograt lo que desitjava el seu affm.

POMPEYUS GENER

EXPLICADERAS DE GALL DINDI

MONÓLEG

La decoració representa un quarto de solter, arreglat ab gust artistich. Surt un jove d'uns 28 anys, elegantment vestit, peró sens afectació, un poch a la inglesa. Al arribar tira'l barret, el sobretodo y'l bastó sobre d'un sofá y exclama

—¡Ay Senyó! Encara dirán que parlant la gent s'entenen, quan la major part parlan, parlan y no diuhen res. ¡Ay! dispensin, encara no'ls havía dit Deu los guart, y vostés no saben de que me las hech.

Figúrintse qu'havent arribat de l'estranger l'altre día, vaig comensar a fer las visitas de costúm a totas las familias amigas. Es clar, després de tant de temps de no véurels!... Ahir vaig dir, deixam anar a casa donya Madrona. Pobre senyora, tindrá una alegría; ¡tant que m'estimava quan jo era petit! Efectivament, gran sorpresa va ser la seva al reconéixem.

—¿Peró d'ahónt surts? ¡Ay, mare meva! Casi no t'haguera conegut! ¡Ja ets tot un senyó de

respecte! ¡Ay caratsus de xicot! ¡Si't vegés la teva mare, que al cel siga! Bé, bé. ¿Y donchs, que ja't tením per aquí?

—Aixís ho sembla,—li vaig respondre.

—¡Ah! ¿que no ho saps? Casém la Juanita.

—¡Aaahhh!

—Es a dir casém, casém... —va anyadir,—ens l'han demanada.

—¿Y quí?

—Un jove... d'edat, una persona molt reposada, que sembla un galant home. Ha estat a l'Habana... y qu'es diu que té molt bona posició. ¡Oh! Y que vens bé; com qu'ens haguessis caygut del cel. Perquè com diu el refrán, *de dinés y de bondat, la mitat de la mitat*, y *no es or tot lo que llu*, y *vestiume un bastó, que vos semblará un senyó*, y *el hábito no hace el monge*...

—Peró donya Madrona, ¡per la mort de Deu! ¿Qué té que veure tot això ab la meva vinguda?

—¡Déixam explicar, sant cristiá! Ja ho veurás. Mira, els refrans tots son sentencias.

—Sí,—vaig replicarli jo.—Com aquells de *tales padres tales hijos*.

—¡Just!—feu ella

—*Y á padre ganador, hijo gastador. Pedra movedissa, no posa molsa, y qui muda, Deu l'ajuda.*

—Bé, vaja, tu ets d'aquells que a tot troban taps; peró deixém els refrans y aném al cas.

—¿No es pas un cas de cólera?

—No home, al cas de la noya. Donchs com te

deya, podría ésser ben bé que'l que vol ésser el nostre gendre no fos lo que representa; perque ¿quí sab mare de Deu? Y tu qu has corregut la Seca y la Meca y que may te faltan bonas paraulas, perque ja veurás, noy, *las bonas paraulas son las que fan menjar als malalts.* Axís es que podrías informarte de si ell... ¿m'entens?

—Sí, senyora, sí, entesos. ¿Peró informarme? ¿ab quí? ¿ab els malalts?

—¡No, home, no! Ab uns senyors que't diré.

Y anantsen cap a la calaixera, obra una capsa que hi havía allí assobre, d aquellas de dulces y treu un paperet, tot dihent.

—Té,'l meu senyó ha apuntat aquí las personas que podrán donar rahó del promés de la noya y una pila de cosas més. Perque tu ja compendrás que si nosaltres hi aném directament, no'ns dirán pas la veritat, mentres que s'hi vas tu, y fente una mica'l ganso, com qui tracta de fer algún negoci, tu qu'ets llest, potser sí qu'en podrás treure l'aygua clara ¡Qué diantre será que ab cinch no poguém sapiguer la veritat! Y cregas que tan jo com en Cayetano, com la Juanita, sempre te'n estarém agrahits.

Jo que agafo el paper y llegeixo: *(Se treu un paper.)*

«Pedir informes sobre don José Balart, á don Anastasio Fustagueras, 8 Capellans. —¡Vuyt capellans! ¡Ah, no! Capellans, número 8. — Don Pablo Pous y Prats, Trompetas 7 y 9. Don Francisco Tirallonga y C.ª, del Comercio.

Bora del Rech, 4 bagos.—¡Ah, no! 4, bajos.—Doña Ana Barandiarán. •

Aquesta senyora deu ésser americana

—Ay, ay! ¿Cóm ho ets endevinat.

—Peró dona, si'l nom ja ho diu, Baran. . diarán. Baran... diarán. *(Aixó ho diu tot cantant un ayre d'habanera, ab els brassos apoyats a las caderas y gronxantse.)*

—Sempre serás plaga.

(Continúa llegint.)

—«Don Toribio Saltó, 10 Ramalleras... *(S'admira y riu.)* Y Don Arnaldo Roncalí, Pasaje Permanyer.»

Está bé, donya Madrona, descansi, y dintre de dos o tres días tindrá la resposta

Aquest dematí'm llevo á las deu, m'arreglo *com il faut*, me poso la trona y'l *daltabaix (senyalant al pardessús qu'ha deixat sobre'l sofá)*, guants nous y cap a casa del primer falta gent. Aquest, don Anastasi Fustagueras, figúrintse qu'es un senyó grassó, petitó, tot afeytat, fresch, ab un clatell de frare, que'm daban unas tentacions de darli una natal Aixís que vaig trucá a la porta, ell mateix me va sortir a obrir.

—Deu lo guart. ¿Qué se li ofereix?

—Vinch a veure si coneixería vosté un tal .. don Joseph Balart.

Encara no vaig haver pronunciat aquest nom que, fentme entrar, va exclamar tot entusiasmat ¿Qui? ¿En Josepet? ¡Borrangu! ¡home de Deu! no l'haig de coneixer? Si precisament no'n conech pas d'altre. ¿En Josepet? Vaya,

vaya, vaya. Y quí ho havía de dir? Donchs vosté es amich d'en Josepet? Vaya, vaya, vaya Sentis home, sentis, deixi'l barret, aquí com a casa seva! Si senyor, en Josepet... ves quina casualitat.. Mare de Deu!

—Donchs jo venía perque'm digués, qué tal, cóm se troba d'interessos, perque jo tractava de fer un negociet...

—«Ja veurá. Psé, psé. ¿Sab? Perque en Josepet *(movent la má d'un cantó al altre com volent indicar un terme mitj)* aixís, aixís. Sab, sobre tot els seus amichs; perque ell.. m'entent *(ab un dit senyalant l'ull, com qui vol indicar un que vigila)*. Y després, *(se toca al clatell com per indicar que no té cap pel de tonto)* en fí .. tothom ho sab .. per qué .. ¿Es dir qu'es llest? *(Aquí fá un xiulet y allarga la cara sortint molt els ulls com per indicar que's pert de vista)* res, que es d'aquells que... *(ab la má alsada fá un signe cap enderrera ab lo dit gros, com qui s'ho tira tot a la esquena)*, y si convé també.. *(ab las dugues mans significa un que toca'l dos)*, peró sab *(indicant ab la má dreta qu'es persona reposada)*, y per lo demés, tiri endevant, home, tiri endevant. ¡Borrangu! no faltava més sinó que... jo't toch ¿y hara? ¿qué som plagas aquí?...»

Y tot donantme cops a la espatlla, com qui'm proteigeix, m'anava acompanyant cap a la porta tot dihentme.

—¡Vamus, home, vamus! Vágisen descansat. Ya m'entent vosté...

—El diable que t'entengui—vaig pensar jo,

mentres ell, tot despedintme ab mil reverencias y cortesías, anava exclamant:

—Res! Ya ho sab, aquí es a casa seva, may que passi, pují; torni quan vulga.

—¡Bó! vaig dir, vetenaquí un que no ha filat d'avuy. Sí qu'estich ben enterat. *(Aquí repeteix alguns dels gestos del altre parodiantlos).* Va, anémsen a veuren un altre.

—Don Pau Pous y Prats, Trompetas, 7 y 9. Vritat que ja fá guerrero. ¡Pau! ¡Pous! ¡Prats! *(Aquests noms los pronuncia imitant detonacions).* Y després, axó d'estarse'l carrer de las Trompetas, y ¡set y nou! *(pronunciant encare comqui imita dos trets més).* Vamus, militar tenim, y, per tant, home franch que'm dirá'l pá, pá, y'l ví, ví. Efectivament, lo tal don Pau Pous, era un senyor alt, magre, escardalench, lo menys d'uns 58 anys, bigoti gris, aires de militar retirat y de parlá resolut, me va rebre bé; peró sense fer las exclamacions de l'altre papanatas, y'm va fer assentar tot dihent:

—Vosté dirá.

—Home! jo venia á pendre informes de don Joseph Balart, que m'han dit que vosté'l coneix bastant.

—¿Qui? ¿en Pep? Miri, jo soch molt franch, y li parlaré clá y catalá, dihentli tot tal com pinta. A n'aquet xicot, fa ja molt temps que'l conech, ¡molt temps! ¡peró molt!

—¿Donchs digui que ja deu ésser un xicot vell?

—¡Ca, home! Si es fill de las bombas d'Espartero. Alashoras, quant s'en va anar a la Haba-

na, avans d'anarsen li vaig dirli· ¡oh! y que li vaig dir al mitj de la plassa de Palacio y a n'ell mateix, tal com jo li conto are á vosté: Mira noy, tu, si'm vols creure, pots fer molt, molt, peró molt! En arribant, tot seguit tu lo que has de fer es aixó y aixó, y't resultará aixó y aixó altre, y res més, y deixat de qüentos. Perque tu pots arribar aquí y allí y allí baix y no t'embolliquis, diguin lo que vulguin... Deixa que xerrin... y tira endevant! Y, tal dit tal fet. Pas per pas; punt per punt, ni més ni menys; en sense faltarhi ni una coma; tot li va passar tal com jo li havia dit, de la mateixa manera. Donchs ja ho sab,—me va dir alsantse,—si no vol res més, mani, que jo m'entorno allá dins, qu'estém esmorsant ab un antich company, ¡oh! y que potsé vosté'l deu coneixer, es el comandant d'armes de Sallent, el qui havia sigut ajudant d'en Baiges· home, entri que pendrém unas copetas!

—¿Escopetas? no senyor, no, no faig bullangas.

—No home, unas copas.

—No senyor, gracias, dissimuli, que vaig depressa.

—Vosté mateix.

Y sense més, ab quatre brincos escalas avall. ¡Quinas explicaderas de gall dindi! Tant ne tenim com ne teniam! Potsé's pensa ara aquest bestia que m'ha explicat alguna cosa?

Vamus á veure'l tercer y cap á la *Bora del Rech* falta gent.

«*Francisco Tirallonga y Comp.ª, agentes de*

Aduanas, consignación de vapores, expediciones, etc., etc.»

¡Aquí es! vaig dir, tot obrint las ventallas y entrant en un gran magatzém tot plé de caixas, ab un escriptoriet tot menut al costat. Per las parets, tot eran anuncis de sortidas de vapors, un mapa d'Espanya y un altre d'América.

—¿Don Francisco Tirallonga?—vaig demanar a un dels dependents que clavaban caixas.

—Allí'l fondo del magatsém el trobará; miri, es aquell senyor que du la ploma derrera l'aurella y aquellas facturas á la má.

Aquest era un home alt, d'uns cinquanta y tants anys, lentes, bigoti y patillas, aire tot amohinat, americana tota bruta de borralls de cotó, que semblava qu'hagués abrassat una xinxa de fábrica, y ab las mans plenas de guías y facturas anava caminant per entre las caixas y dictant ordres.

—¿Qué se li ofereix?—va dirme d'un tó sech, mentres seguía passejantse amunt y avall (1) del magatsém.

—Ja veurá. Jo venía a sabé si vostés coneixerían un tal don Joseph Balart.

—¿Joseph Balart? ¿Joseph Balart?—feu ell tot distret, com qui pensa ab un altre cosa.—¿Joseph Balart?...—Y girantse cap a mí,—no'l conech; no sé quí es.—Y continuá per amunt y per avall entre las caixas dihent El 35 á Méjic!

(1) L'actor, al explicá aquesta conversa ha d'imitar al comerciant distret que passeja, y'l que pregunta que li va al derrera explicantse

—Home, no l'ha de coneixer? Si es un qu'ha sigut dependent de vosté...

—¿Joseph Balart? ¿Dependent de vosté?—anava dihent maquinalment.—No'l conech, no sé qui es, Pepet ten comte ab el 7 qu'es frágil!

—«Sí que l'ha de coneixer... que va ser consignatari dels senyors Negrevernis Hnos., á la Habana.»

—«¡Joseph Balart!... ¿Dependent de vosté?..... ¿Negrevernis Hnos. a la Habana?... no'l conech; no sé qui es.» Tú! no't descuidis del 8!

—«Peró, home de Deu, si diu qu'es ell qui'ls despatxava la goleta Curra, cada vegada que'ls portava a vostés cargaments de sucre!»

—«Joseph Balart... dependent de vosté... Negrevernis Hnos... goleta Curra... cargaments de sucre...? no'l conech; no sé qui es.»

—«¡Peró, home! si diu que vosté mateix l'ha presentat aquí a cal Arnús perque li colequessin els fondos, y a més, han sigut tots dos de la Junta del Banch Hipotecari de Puerto-Rico.»

—«¿Joseph Balart..... dependent de vosté..... Negrevernis Hnos...... goleta Curra..... cargaments de sucre..... a cal Arnús..... apotecari de Puerto-Rico.....? no'l conech, no sé qui es.»

—«¡Dimoni! si diu que cada dia ve a dinar ab vostés! que'l tenen com de la familia, qu'els noys de vosté fins al tutejan y tots li diuhen Pepito.....»

—«¡Aaahhh!!!!! Home, ho hagués dit antes! sí, home, sí, en Pepito! Sí que'l conech; sí, bueno, sí, entesus, en Pepito, entesus...»—y tot ficantse entre unas pilas de bultos.—«Mira, noy,—va

cridar ab un mosso que remanava caixas—«ten conta! A aquellas de la dreta'ls hi marcarás «*Frágil*» qu'están plenas de llunas de miralls, y van a Filipinas. Ten conta, home, burrango, de poch que no fas caure aquest caixó de l'esquerra que hi van globos de quinqués. A las del fondo, no las més grans, sinó las més petitas, hi marcarás...»

—«A n'a tu t'havían de marcar!»—y sense dirli res més m'en vaig anar convensut que d'aquest tampoch ne treuria l'aygua clara.»

Prench lo tranvía en frente'l Parque y cap al Ensanxe falta gent.

Diputació n.º 332, 1.er pis, de casa bona. Gent d'Upa, lloro al balcó, miranda ab balancins, jardí ab plantas d'América, vamus, cubanos richs. Tiru la campanilla, y'm surt una mulata.

—«¿Qué ze ofrece á su Mercé?»

—«¿Doña Ana Barandiarán?»

—«Señorita!»

Y desde dins una veu de cubana, arrastrant las paraulas com si tingués mandra:

—«¿Qué es ello?»

—«Un cabayero muy sabroso pide uté.»

—«Que pase.»

Dit y fet, la mulata'm condueix a una saleta que daba'l jardí, ahont y havía una jamona morena, bona mossa, vestida ab una bata blanca grontxanse ab un balancí y fentse vent ab un vano. ¡Vamos, vaig pensar, del malt al menos! Val més donar un tom per aquí que per la Rambla.

—«Siéntese y deje sombrero.»

Me va dir ab lo mateix accent americá y veu dolsament mandrosa.

—«Ya verá usted, señora, usted me dispensará que le moleste...»

—«No hay de qué.»

—«Pero, es porque me han dicho que ustedes conocen un caballero que estuvo en Cuba, que se llama don José Balart ...»

—«¿Quién? ¿Pepe? ¿Cómo no? Si somos como hermanos; mire, nos hemos criado juntitos; cuando estábamos en el ingenio ayá en Guanabacoa, cada día yo iba paseo caminito é la manigua en la volanta y el al-laito á cabayo, con zu machete y zapato de baqueta como ze usa ayá; ¿sabe? y, luego con Pancho y ñino Triniá y Milagrito Angulo, y Marí Samaniego, armábamos unos bochinches; ¡porque amigo, los jóvenes en la Habana son muy parranderos!»

—«Mire usted, señora, yo no he venido para saber lo que son los jóvenes de la Habana, sino lo que és don José Balart, por lo tanto....»

—«Pué bueno! si esto es lo que le estoy diciendo. ¿Pepe? qué esperanza, amigo, qué esperanza! Si cuando se marchó á Guanajay, todos yorábamos y mamaíta y Triniá, fueron á despedirle. Y aqueya noche nadie durmió en casa.»

—«Sí, señora; lo creo, y á mí me tiene sin cuidado si ustedes durmieron ó no; pero Pepe quién es, qué hace, en fin, por el amor de Dios, explíqueme usted algo de él.»

—«De él y de todos los que sean de él. Mire, Pepe tenía un hermano que era un pendejo y

que lo hizo sufrí mucho; y luego una taita mu buena, mu buena, y un primito que lo yamábamos niño Lolo, y que bailaba muy bien la zopimpa y la zamacueca y comía mucho fruto bomba y mucho mamey, tanto que una noche que caía yelito puro le cogió er pasmo... y er médico le dijo no fastidie, amigo...»

—«¿A quién á don José?»

—«No, mi amigo; á niño Lolo.»

—«Pero, señora, por Dios, si yo lo que quiero saber es todo lo que se refiera á don José, y de lo demás se me importa un rábano.»

—«Amigo, tenga pasencia, que too viene. Pues, mire, cuando yegó Barmaseda á la Habana, todos fuimos con Pepe ar baile, que se dió en el teatro Tacón; que estuvo mu bueno. Naa de gente de color. Un guanajo de mulato que había yegao de Paisandú, mu rico, hombre de mucho peso, se puso er fra como un cabayero, guante colo caña, muy sabroso, y lo botaron fuera. Lo mismo sucedió cuando mamaíta era joven, que una vez er generá Concha fué obsequiao por los juagiros de la Vuerta de Abajo y toas las vegueras, que usted no se acordará.»

—«No, señora, no; aun no había nacido.»

—«Pué bien, entonce, contaba mamaíta, que pasó lo mismo con un cimarrón, que se puso muy bravo, y con un zambo que yegó de la Guayra, que hasta le dijo ar generá. ¡El hijo de la gran sietel»

—«Pero, señora, por Dios y su Madre Santísima, ¿quiere usted hacerme el favor de decirme quién es ese Pepe?»

—«¿Pué, que no se lo esplico á usted? Nuestro don Pepe, es el amigo de mi hermano y también era amigo del primer novio que tuve, Pancho Maeso que murió en la toma de Bayamo, pobrecito, lo machetearon á chapeo.» *(Plorant.)*

—Pues la acompaño á usted en el sentimiento, y usted me dispensará señora pero se me hace tarde. A los pies de usted» y m'en vaig anar, sense poguer sabé quí era en Pepe—com antes no havia pogut treure en clá res sobres d'en Papitu, d'en Pep ni den Jusapet.

Carregantme de paciencia m'en vaig á veure en Joaquím Saltó *(aquí fa un salt)* aquet es un bailarí, un bolero. Carrer de Ramelleras, número 10, escaleta sospitosa, tercer pis. Casi no gosava entrarhi—perque francament... si algú m'hagués vist—quí sab que's hauría pensat. Quant vaig ser al replá del primer pis, ja sento un sarau de cal ampla, *rrrech.. xech... xech... qu'm compr'um gec, de vellut, de vellut, qu'encara no l'hai dut.. (això ho va dient ab los brassos oberts ballant un punt de bolero, e imitant l'espatech de las castanyolas)* arribo al tercer pis y truco. Vet'aquí qu'en surt a rebre un socio tot salau, afeitadet ab mánegas de camisa calsotets lligats al tormell, y zapillas blancas. ¡Deu lo guart! Deu lo guart *(aquí imita la resposta del bailarí, fent una reverencia de ball y un punt ab la cama).* Entril Entro a una saleta bastant bruta y tot fent un punt me diu ¿qué se li ofereix? Home jo venía per saber si un don Joseph Balart, amich de vosté, es per.

sona de bons antecedents, ¿qué fa?.. Ell que'm respon: Miri, de vegadas s'està assentat *(s'assenta ab afectació com un ballarí en una pantomima).* De vegadas dret *(y s'alsa tot fent un salt y's queda ab los brassos apoyats a las caderas),* de vegadas se passeja *(aquí toca la música el «paseo de las boleras robadas» y se passeja imitantlo).* Bé, ja veurà, jo no vull dir això. Vull dir si es calavera, si gasta molt, si es amich de tiberis, en fi...

—¡Ah! Miri, l'altre istíu quant van venir aquí aquellas francesas del kikiriki. Sempre estaba ab ellas y... *(aquí se posa a ballar uns quants compassos de can-can acompanyats de la música)*

Bé, vol dir qu'es aficionat a la brometa... també li deu agradar anar ab las flamencas? Eh?

Ja veurà, fa dos anys, quant va vení de l'Habana va portá un criat negre qu'es deya Santos y tot era *(aquí fa uns quants passos de tango)* pero desprès que va passá per Andalusía en va pendre un d'andalús que li deyan Cuanito *el de los pacarus* un minyó de l'ostia qu'era de Kaen y que tocava molt bé la guitarra y a casa seva sempre s'estava de.. *(aquí fa uns quants passos de sevillanas)* pero desprès, res.

¡Qué vol di res!

Res, bome, res.., es di res.., be si... quant va a algun ball de societat balla ab alguna senyoreta alguna polka d'aquellas de *(aquí fent maneras exageradament finas pero que resultan cursis, se posa a ballá una polka de societat).*

Y per lo demés, ja li he dit res, res més... ah si, com ell es de Palamós, quant s'en va al seu poble per la festa majó al istiu a passarhi uns quants días tinch entés que li agrada molt ferhi petá alguna sardaneta d'aquellas de:

Sanch y aigua Cristo suava
per da beure'ls bons segadós.
tarantom tarantom tarantaina
tarantom tarantom tarantom

(dtu aixó imitant lo ball de las sardanas).

Bueno, donchs, vaig respóndreli, res, res, ja ho veig que aquet xicot es, res, aixó *(fa una tercerilla)* y res més.

Per fi aconortantme a acabar de passar los set calsers d'amargura m'en vaig al Passatje de Permanyer a veure a don Arnaldo Roncali. Aquet s'está en una caseta baixeta, ab la seva corresponenta verja devant del jardinet, se sentía teclejá al piano y una veu de barítono que feya escalas Tiru la campanilla, m'obra lo reixat una criadeta molt axerida.

«¿Don Arnaldo Roncali?»

—Entri,—me respón.

—Y'm trobo ab una saleta senzilla, adornada ab bustos de guix de Beethoven y Mozart. Un grabat representava Meyerbeer al mitj dels seus protagonistas. Un piano, un armonium, partituras per sobra de las cadiras, en fi, la casa d'un músich. Lo dit era un home d'uns 35 anys, barba negra ab puntas, cabells un xich llarchs despentinats que li queyan sobra'l front

com blens, mirada asbolgerrada, corbata de llás desfeta, americana de vellut, sapatillas de moro, vamus un artistal Me va saludá y'm va fer seure en un sillò, mentres ell s'asseya al tamburet giratori del piano, tot talarejant un motiu d'una *aria* cualsevol.

A n'aquest hi há que serli franch, vaig pensar, aixís es que tot seguit li vaig dir:

—Miri, yo venía a sabé informes de don Joseph Balart, que m'han dit qu'es molt amich vostre, y hi há una familia que no'l voldría rebre en sensa...

> *«Ma l'amico favorito*
> *ricevere non vuol...»*

m'respongué mitj cantant la serenata del Faust.

—Perque ell se vol casá ab una senyoreta de mol bona familia, noya molt ben educada, de moltas prendas y que pot a n'ell ferlo feliz.

Alashoras, sonrient ab cert escepticisme y movent al cap, va exclamá tot cantant

> *»La donna é mobile*
> *qual piuma al vento,*
> *mutta d'acento*
> *e di pensiero.»*

—Ya veurá, móvil o fixa, el certus es qu'ell vol casars hi; y com vosté compendrá, la familia d'ella vol saber si es home de passions, si ha sofert, en fi...

A n'aixó ell que s'em posa a cantá alló de la Traviata:

> *«Non sai vechchio genitor*
> *Non sai tu quanto soffri...»*

—Ja veurá, cla, jo voldría sabé qui es aquet jove, d'ahont es...

Y vet aquí que'm surt un altre vegada ab al Faust:

> *«Io vorrei saper*
> *del Giovin che i incontrato*
> *la qualitá natal*
> *e come si es chiamato.»*

—Perque, com compendrá vosté, ell, que passa per tenir molts diners, sería un desengany terrible si luego resultés qu'está mal de fortuna, perque vosté ya veu en lo temps que som lo diné ho fa tot.

Vetalaquí que pega un brinco, s'em aixeca y apoyant una cama sobre la topa del piano, se posa a cridá com si fos un Mefistófeles:

> *«¡Dio di l'or*
> *dio del mundo l'signor.*
> . . . .

—Bé, ja veurá, home, deixís de músicas. La mare de la noya m'envía...

Y alashores:

«Madre infelice
corro á salvarti.»

—No corri, home, no corri, que podría caure y ferse mal, y contéstum si es que vol, d'una vegada, y si no vol, diguiume y no'm fassi fe'l ximple. Jo vinch per veure si vosté'm vol revelar l'estat d'aquest jove, la seva posició, lo que vosté sápiga íntimement.

Aquet cop, ell que'm surt ab l'*Aida*,

«¡Oh, que pretendi tu!
Jamay, Jamay!»

Jo't toch, potsé'pensa ara vosté que soch algún investigadó, o un d'aquestos de la polissía; no, home, no, jo no'n tinch que fer cap mal us del que vosté'm digui, a més qu'ab aixó no hi entro ni surto, es un encárrech que m'ha fet la mare de la minyona, y no hi tinch cap culpa.

—No, tu non sei colpevole.
Non sei colpevole...

—A n'aquí si que vaig dir, si es boig que't lligum, agafo al barret, saltó'ls tres escalons, passo la verja, cap al tranvía; y ya era casi al carrer de Corts, qu'encara sentía aquell marrá que bramava més fort que may:

No tu non sei colpevole!

—

Y velsiaquí que m'he passat casi tot lo día preguntant quí era aquet don Joseph Balart, y tan ne teníam com ne teníam, ni un dato, ni un borrall, ni una paraula, ni aixís *(senyalant ab lo dit xich una mica)*, tothóm m'ho ha contat tot, tot, menos lo qu'ls demanava.. y després encare dirán que parlant la gent s'entenan! ¡Vaya unas explicaderas de gall dindi!

FILOSOFÍAS DEL CHAMPAGNE

MONÓLEG

(Es de nit)

L'escena representa una avinguda o gran carrer, a passeig Un edifici de gran especte, estarà illuminat interiorment. Hi haurà un fanal y prop un padrís, com els que hi hà en els passeigs. Se sentirá una música que acava un *cotillón*

Luego anirán sortint senyors abrigats, vestits d'etiqueta ab barret de copa portant del bràs senyoras disfressadas, ab abrichs. Uns quants joves de frac y pardessús, surten fent gran gatzara. Un d'ells discuteix com si volgués quedarse, fuma puro. Els altres el deixan y quedantse sol, se posa entre'l fanal y'l padrís, tot desabrochat, y ab el barret enderrerá, y tot pensatiu exclama:

(Tot això ab calma, y al últim cambiant la veu y baxant de tó).

¡Ay, senyor... quin món de monas!

(petita pausa y tot meditatiu)

no hi han més qu'homes y donas!

(pausa y com qui rumia)

Ni han de grans... ni han de petits
de grassos... d'escanyolits,
ni han de tristos, ni han d'alegres
ni han de blanchs y ni han de negres,
ni han d'esgroguenits, de roigs,
ni han de tranquils, ni han de boigs,
ni han de sabis, ni han de burros
ni han de panarras, de curros,
ni han d'ordinaris, de fins,
. . . . *(pausa)*
també ni han de mallorquins!

('S queda com qui ha dit una gran sentencia y n'està content. Un moment sense dir res)

L'un riu, l'altre es molt morrut,
aquest es net, aquell es brut,
. . . .
Hi han paissans, hi han militars
hi han capellans y han seglars,
ni han de malalts, ni han de sans,
catalans y castellans;
ni han de pobres, y de richs,
de lletjos y de bonichs,
ni han d'honrats, ni han de perversos.
. . . .
¡Oh! y fins ni han qu'escriuhen versos!

(Aixó ho dirá d'una manera ponderativa y quedantse també tot satisfet. Gran pausa).

—

Els uns ploran, d'altres riuhen
ni han qu'es moren, ni han que viuhen.
Ni han que miran, que no miran
que s'arronsan, que s'estiran

(pausa e índecisio, luego continúa)

L'un du un bastó... ó bé un paraygua
perque no li toqui l'aygua.
Uns s'estiman com germans
y vinga donars las mans,

. . . .

o bé sont indiferents,
ó bé sont molt indecents!
Hi há qui arma brega y qüestions
que sembla un'orga de rahons;
l altre predica el Korán
l'altre... res... balla'l *can-cán.*
L'altre predica a la trona,
l'altre xiscla, l'altre sona,
l'altre canta, l'altre xiula,
l'altre fa petá una piula,

l'altre toca la trompeta,
l'altre crida: ¡Quí la peta!

(Aquí comensa á accelerarse la relació progressivament).

L'un fa broma disfressat
l'altre passa fent d'armat,
l'altre fa xibarri y bulla,
l'altre va de cucurulla.
L'un vinga ballá el bolero
l'altre díu ¡viva Espartero!
y xim xim e himne de Riego,
l'altre estudía per cego
y cop de tocá'l violí
l'altre toca'l corneti
l'altre toca la guitarra
l'altre era amich d'en Pitarra.

. . . .

Hi há qui sempre arriba tart
hi há Academics... de billar
hi há á qui el palpissot li escau
hi há qui va vestit de blau
hi han bolerus, hi han xuferus
y donas que son torerus!

. . . .

Y uns xerran per las butxacas

y altres fan grans alharacas,
s'entenen ó no s'entenen
N'hi han qne van y n'hi han que venen.
Hi há qui passa, hi há qui corra
qui s'eixeca, qui s'ensorra.

(Torna anà depressa.)

N'hi han que baixan, n'hi han que pujan,
n'hi han que arrivan, n'hi han que fujan,
hi há qui ab cotxe sempre tomba,
hi há qui s'alsa ab una bomba,
o passa furient, ¡macatxo!
com un esmolet borratxo,
o *¡taf taf!* el dia de festa
un tatá-móvil qu'empesta.
Y topan y van per terra,
l'un vol pan, l'altre vol guerra
n'hi han que reben, n'hi han que pegan,
que parlan bé, que renegan,
que van ab barco, ab tranvía
o ab carril, y tot lo dia
va passant continuament
aquet tráfech de la gent
per mar, per terra y l'espay
que això es un no acabá may!

(Pausa llarga; se queda abatut).

Y aixó passa aquí, á Salóu,
a Pekin, al poble Nou,
a l'Habana, y a París,
a Turquía y a Montlluís,
a Liverpool a Flassá,
a Amsterdam a Cornellá,
y a Londres y a Esparraguera.
. . . . , . . .
¡Válgam Deu! ¡quina follera!
de Moskou á Sant Celoni
aquet tragí del dimoni
aquet aná, aquet vení
aquet gosá, aquet patí,
aquet moviment etern
que fa del món un infern!

(Pausa abatuda).

¡Oh! y no's d'ara aquet estat
sinó que sempre há passat...
després de mils y mils d'anys,
y encara per anys y panys
mentres el món rodará
aixís aixó's passará!!!

(Pausa grossa, y exclamá tot reflexiu com volgent inves tigá algo).

Ara jo voldría sabé
¿per qué tots corren? ¿per qué?
¿qu'es qu'empeny la gent així?
¿el motiu d'aquet tragí?
Ahont van aquestos milions
de milions de gernacions?
¿qué fan, qué deuhen volé?
¿qu'els hi dona aquet dalé?
¿quin ideal, quin sistema
hi há al fondo d'aquest problema?

(Gran pausa).
(Se senten tocá las quatre d'un campaná).
(Comensa a clarejar; ell s'en adona).

¡Té! ara,'l temps m'empeny aquí!
y també'm fa corra a mi!
¿Saben cap ahónt?
Cap al llit! Vaya, senyors, ¡bona nit!

LA PESADILLA DELS PARENTS

MONÓLEG

La acció passa a Barcelona.—La decoració representa una sala. Un Socio dorm sobre un sofá, dessota d'una finestra oberta. Se sent un xiulet una mica llarch, y després un crit de «¡Cedassos!» El Socio que dorm se desperta, s'alsa poch a poch, fregantse'ls ulls, y diu tot admirat.

¿Cedassos? ¡Ay, ay! ¿Quína estació es aquesta? ¿Hónt dimoni'm deu haver portat el tren?...

Peró, si soch a casa y... si... ¡aixó es el meu quarto!... ¡Ah! *Vamos*, ja hi caych: tot ho dech haver somniat... y aixó que'm semblava'l xiulet d'arribada del tren, era'l del cedassayre que passa... ¡Bé! ¡Tant se val! Trobarse lluny dels parents o que la *pesadilla* hagi passat, tot es lo mateix.

Peró ara vostés deurán pensar: ¿Y quíns parents, ni quíns ravas fregits?... Ja veurán: escoltin lo que somniava, y vostés mateixos dirán si tinch o no rahó.

Velshiaquí que jo somniava que tenía un oncle. Es a dir, jo ja'n tinch un d'oncle, peró aixó

no priva que sommiés que'n tenía un. Peró, a dir la veritat, no es pas ben bé aixó lo que jo somniava. Lo que jo somniava.. era... qu'ell me tenía a mi.

Jo m'estava a pagés a cal oncle com qui diu a cal sogre. Peró aquest oncle s'havía casat.. ab una dona... perque en aquella terra s'estila aixís... Y lo millor era que la dona se li havía mort.

Al día d'enterrarla... ¡mare meva! ¡y quin tiberi! ¡Si'n varem beure de vi! Tothóm estava mitj biga. Entre tots els convidats al menos se'n varen fer petar una cárrega: ¡prou ho sé jo, que'l vaig tenir de pagar! Tant varen beure, que fins hi va haver qui's va beure l'enterrament.

El meu oncle... ¡pobre home! Sense dona... va quedarse viudo y... ¿qué volían que fes? Res pera tenir companyía, va tornarse a casar... ab una dona també, perque a pagés s'estila aixís. ¡Y ves qui ho havía de dir! Alashoras el que's va morir va ser ell.

¡Mare meva, y quin xefiis lo día d'enterrarlo! El l'enterro d'en Carnestoltas! ¡Quin tip de xarricar tothóm! ¡En comptes d'una cárrega, dugas se'n van beure'ls borratxons dels convidats! Es clar. ¡com qu'havía deixat momal. Peró aquest cop el vi si que no'l vaig pagar jo, el mort va pagarlo.

La meva tía, allavoras, va quedarse viuda. ¿Y qué havía de fer, pobra dona, tota sola? Jo ja ho veig: s'aburría y's va casar. El primer cop va ser per matar l'home; peró aquest cop sols va ser per matar el temps.

Y ¿may dirían ab quí's va casar? Ab un home.. perque a pagès s'estila aixís. Es dir ab un home ab un... res... un xitxarel·lo, un ximple, un tifa; un xicot més jove que jo, a qui jo havía donat conferencias de lógica... y ell per fumas de la lógica y venjarse del seu mestre, no va voler que jo li digués més tu, sinó vosté; y ell me tutejava, y'm deya nebot, y volía que jo li digués oncle, y'm volía manar y... Ay, ay, ay! ¡Quántas camándulas!—Noy,—li vaig dir,—me'n vaig a casa meva, y si vols res vinam a veure... y passiu bé tingui!

¡Ni may que li hagués dit!.. Tal dit, tal fet. L'endemá, ell que'se me'n ve a dinar a casa. Oh, y no'n va pas tenir prou ab un cop, el bandarra! L'endemá passat, ell que torna y'm porta tota una pila de parents, per alló de que un convidat en porta un altre. Aqueixos parents eran els seus germans, que'n tenía tot un rengla, ab las sevas donas.. perque tots estavan casats ab donas, com s'estila a pagés. L'altre endemá passat, hi agrega totas las germanas, casadas també ab els seus respectius homes com es costum. L'altra día, ell que sí, que hi afegeix encara tota la quitxalla. ¡Quína barra! ¡Si no l'aguanto! ¡Res!... ¡Peró com qu'eran tots de la familia, vágils a treure fora!

Y lo pitjor de tot era que no'ls agradava res més que'l conill. Quína feyna se'm va girar a fer conill a la brasa, conill ab romesco, conill ab allioli... ¡Alló no s'acabava may! ¡Oh, y al cap de pochs días, cada matrimoni que'm compareix ab els seus cosins!... *¡Nada!* ¡Ni tots els

cassadors de la comarca hi podían dar l'abast! Jo que sí, que dich —¡Qué tants romansos!— Y'ls hi harrejo alguna llebra. Peró tot se m'ho fumían els golafres, y alashoras que'ls dono gat per llebra. Y veushenaquí fent gat ab such, gat a la graella, gat ab arrós, gat ab fricandó... ¡Y ni per aquestas! ¡Tot s'ho endrapavan del mateix modo.

—¡Axó s'ha d'acabar, no hi há més!—vaig dir.—¡Em caso, sí senyor! ¡Jo també'm caso! ¡Y veyám si la dona'ls fum a fora! ¡Peró... sí, la dona! Ella també tindrá parents... ¿Cóm ferho?.. ¡Oh, quina idea! *¡Nada, nada!* ¡Qué sigui borda, y fora compromisos!—

Tal dit, tal fet. Me'n vaig al Hospici, veig una minyona que cull cols al hort, fresca com una rosa, rossa com un fil d'or. Jo que m'hi acosto y li dich:—Noya, ¿vols casarte ab mi?— ¿Ab vosté?—'m diu ella obrint uns ulls com unas taronjas.—Sí, ab mi.—La xicota no sabía lo que li passava. ¡Casarse ab un senyor de pessa llarga! Ab una mica més, l'haurían hagut de portarla al Hospital, perque's tornava boja. —¡Donch apa, noya!—li vaig dir.—¡Tiba y amunt! ¡Que vingui'l rector y que tot seguit ens casi, que jo ja porto'ls papers llestos!—

No m'havía equivocat. Encara no vam ser casats, que vetaquí que m'escombra la casa de parents. ¡Ay! ¡Me semblava qu'era al cel! Peró anava massa bé, tot axó, pera durar gayre. Al cap de tres días me compareix a casa ab dos guetos. Eran els seus pares, que l'havían reconeguda, tot anant a Gracia ab el tramvía, per

una mitja pesseta foradada que sempre duya penjada al coll com si fos una medalla. ¡Ay, Deu meu, si'n venen de desgracias per la moneda!

¡Qué havía de fer! Armarme de paciencia y ficarme als dos guetos a casa. Peró aixó no es tot. Cada un d'ells tenía germans y germanas, casats els uns ab donas, y las altras ab homes, com es costúm. Cabalment tots aquells homes y totas aquellas donas pertanyían a familias que tenían el mal de la casera, de lo que'n venía una multiplicació bestial de germans y germanas, cunyats y cunyadas, casats els uns ab las altras, y'ls altres ab aquestas, que's formava una complicació de matrimonis que ni'l diable ho entenía. Donchs figúrinse que tot aquest poble se me'n ve a dinar a casa, perque jo era'l nebot de totóm, com aquell germá del Papa que's va morir temps passat, qu'era *el tio común de todos los fieles*

A aquesta familia lo que'ls agradava era'l bou, y sobre tot ab patatas. Res, que passavam tot el día guisant bou. Bou ab such, estofat, rosbif, costellas a la milanesa... ¡Si'n feyam de bistechs! Peró *nada:* ells tots se'ls acabavan.

Aixó encara no era prou. Un día... (malehit día!) un dels de la familia que menjava bou, fa conéixensa ab un dels de aquella altre familia que menjava conill, y... ¡pam! ¡troban que son parents! Y vetaquí que'm cau assobre una pluja de germans y germanas casats els uns ab donas y las altras ab homes, qu alló era un may acabar. Y tots cap a casa falta gent, qu'allí hi

donan teca. ¡Mal llamp! ¡Si'n va venir de gent! ¡Ni una pedregada! ¡Alló semblava'l Judici final! N'hi havían de grassos, de magres, d'alts, de baixos, de roigs, de grochs, de bruts, de nets, de richs, de pobres, d'ordinaris, de fins, de sabis, de burros, de polítichs, d'impolítichs, de paisans, de militars, de seglars, d'eclesiástichs, de senyors, de menestrals, de fusters, manyans, manobres, sastres, llauners, herbolaris, barbers, metjes, apotecaris, carreters, cotxeros, mariners, diplomátichs, toreros, boleros, xufleros, y fins moros, negres y xinos... ¡Tots els dimonis del infern! ¡N'arribaban dels aforas, de pagés, de Valencia, d'Andalusía, d'Aragó, de Navarra, de Madrit, del estranger: de Fransa, de Russia, d'Italia, d'Inglaterra, de Turquía, de Filipinas y de l'Habana! ¡De totas las quatre parts del món venían parents a casa!... ¡Jo crech que fins en queyan de la lluna!

Las companyías dels camins de ferro van comensar a fer rebaixas de preus; també van organisar trens d'*ida y vuelta*. Els vapors van anunciar sortidas expresas, a día fixo, dels seus respectius ports... No's en dich res de las tartanas y ómnibus, que no s'entenían de feyna. Els duyan pitjats com carn de butifarras. ¡Fins l'inglés va tractar de fer un tranvía de vapor qu'arribés a la porta de casa... ¡Ay! ¡Jo no sabía ahont ficarlos.

De primer vaig llogar tota la casa, y vingan taulas per tots els pisos. Fins ne vaig posar al soterrani, al terrat y a dalt del colomar. Peró

¡cá! No n'hi havía prou. Jo que prench per sucursal a cal Estevet. Tampoch hi bastava. Tot el pla de la Boquería ple de gent qu'esperava tanda! A ca'n Cap de Creus desseguida va ser ple; a la fonda d'Espanya, a la de Sant Antoni, al Sabre, a cal Padre, a ca'n Dos y Dos, a Bona Vista, a la Satalía, al Continental, al Colón, a las Quatra Nacions, a l'Orient al tall de bacallá, a l'Edén, a cal Afarta pobres, al Ninot... ¡May n'hi havía prou!

Al últim... jo que tinch una idea. Vaig recordarme d'aquella gernació de federals que va reunirse a la Budallera pel *meeting* d'en Pi y Margall, y tot seguit jo que me n'hi vaig, encarrego un tiberi per tothóm a pela per barba, y que me'ls fessin esperar forsa dihent que l'arrós ja's cou... ¡y vingan parents cap amunt!

Tan bon punt varen serhi tots, jo que me'n vaig a cal general, y li faig dir per l'ordenansa que necessito véurel desseguida, desseguida, que's tracta de la salvació de la patria. El general, qu'es un home molt campetxano, inmediatament va ferme entrar.

—Deu lo guart—li vaig dir.—Vinch a denunciarli qu'en aquest mateix moment están reunintse tot un aixám de conspiradors, qu'aixís que sigui fosch... ¡pam! ¡baixan y donan el cop! —¡Burrango!—'m va respondre.—¡Donchs no hi ha burrango que hi valga si vosté s'adorm! —¿Y quín programa portan?—Res, una friolera: suprimiro tot.—¿Tot?—Sí, senyor. ¡tot! ¡Ni trono ni trona, ni matrimoni ni patrimoni, y la república del Fanal!—¡Caratsus! ¿Y ahónt son?

—Ja h diré. Després d'haverse posat d'acort pera fer la gran bullanga, ara dinan tots plegats aquí a la montanya, perque aqueixos manos son de la secta d'aquells que diuhen que d'aquest món no se'n treu sinó lo que s'hi fica. ¡Cuyti, vagi y agáfils!—Peró ¿ahónt son? me diu, pegant un brinco.—¡A la Budallera! ¡Allí hont se van reunir els federals!—*Nada*: deixim pendre la faixa y dos regiments, y men vaig a agafarlos.

Y tal dit, tal. Se n'hi va, me'ls volta y *¡Alto'l Rey!* Vetelsaquí tots amarrats. Peró'ls apuros van ser per'emportársels. ¡Com que n'hi havía tants!! Se van haver de menester tots els cotxes de plassa, els del Sport, els de ca'n Francisquet, els del Andréu, varios faetons particulars, els carros de la riba, els Rippers, els tranvías, els ómnibus, las tartanas, totas las conductoras de mobles, y fins tots els carretons de lloguer pels qu'estavan pets.

¡Tot aixó va ser precís pera portar la meva parentela a la Garjola! Sí, peró... ¿a quina? La presó desseguida'n va ser plena, y aixó que'ls hi estibavan com arengadas al barril. La galera, 'l presiri, la casa de correcció, las Dressanas, Montjuich, el pontón... y fins van haver de llogar la plassa de Toros, l'Ateneu, el Foment de la Producció Nacional, la Universitat, els edificis del *Parque*, els Docks, y qué sé jo que més, pera ficarloshi!

Jo que'm veig lliure per un moment, dich:— ¡Aquesta es la meva!—Y cap al carril falta gent. ¡Cap a terra de salvatjes, de moros, hont

ningú's casi y no s'hi conegui la familia!—¿Per ahónt vol el billet?—me diu aquell mestre de la finestreta.—¡Pel país més lluny que hi hagi!—Me dona un cartró blau, li tiro un grapat de moneda, y sens esperar que'm torni'l cambi'm fico al tren, tanco fa portella del vagó, y comensa a rodar, y roda que rodarás, ab alló *patata .. patata.. patata.. patata .. patata.. patata .. patata .. tápala, tápala, tápala, tápala, tápala, tápala; rehira de bet, tápala, tápala, tápala, tápala, rehira de bet, borrego, borrego, borrego, borrego, tápala, tápala, tápala, tápala, patata .. patata. . patata .. patata .. jo't toch, prou... jo't toch, prou .. prou. . prou. . prou!* Un xiulet, y *¡Cedassos!* ja havia arribat, anava a saltar del tren, y...'m desperto,'m trobo aquí, y veig que tot ho havía somniat. Y ara dissimulin.

REFLEXIONS FILOSÓFICAS
D'UN BARRET DE RIALLAS

MONÓLEG

L'escena represen un carrer ab l'aparadó d'una sombrería, ahont s'el contempla y diu, tot capficat

De vegadas, sota de barrets bonichs s'hi veuhen caps ben bonichs; y sota de barrets lletjos s'hi vehuen caps que son lletjos... Pero, sota de barrets molt lletjos, també hi han caps molt bonichs, com sota de barrets bonichs hi han caps que son ben lletjos.

¡Qué n'hi han de caps que no tenen cap barret!... ¡y qué n'hi han de barrets que no tenen cap cap!... Tant mateix... son bén tristos los barrets a casa de'ls sombrerers sense'ls seus respectius caps... perque'ls barrets necessitan caps, com los caps necessitan barrets. Ja ho diu'l dixo: *tans caps, tans barrets*, si, senyor;

Els barrets tenen dret a cap, com los caps tenen dret a barret

***

Quant de vegadas veig alguns caps que s'emproban aquets pobres barrets, y que aquests barrets van d'alló més bé en aquests caps, me sembla veure un somrís de'ls barrets, somrís de contento, d'haver trobat los seus caps, somrís qu'armonisa ab lo somrís dels caps contents d'haver trobat als seus barrets. ¡Oh! es una diada pels barrets lo mateix que ho es pels caps!

***

¡Qué tristos están els barrets nous quant no han trobat pas el seu cap!

Pero molt més tristos que'ls barrets nous, que may han tingut cap cap, ho están los barrets vells, decrépits atrotinats, desdenyats ja per tota mena de caps, havent passat del cap del elegant al del menestral, del cap del menestral al del estudiant de capellá, y del cap d'aquest a la má del pobre! Quant un barret ha sufert ja totas las sevas transmigracions descendents, quant ha sigut barret d'upa, barret remontat, barret bisbarí y barret de pobre... ¡pobre barret!! ja no l'hi queda res d'aquell primitiu estat tan ilustrós en que ab orgull podía conside-

rarse barret digne de protegir lo cap del «*homo sapiens* de Linneo» Y en aquest estat, l'infelis barret, plé de recors dels caps que successivament ha protegit; enfangat, estropellat, sense forma de lo que fou algún temps, despreciat pels caps de'ls que passan, que se'l miran de cap a peus, sols per arriarli alguna puntada de peu que'l fá rodar ignominiosament, en aquest estat lo pobre barret, al cap de sas vellesas, cau en las despiadadas mans de l'escombriayre qne l'arreplega y'l exposa a la vergonya dalt d'un pallé com cap de reo dalt del catafalch! Y l'infelis té qu'estarse allí fins que acaba ab ell lo temps, destructor de barrets, com de tot lo elevat y que té llustre!

¡Pobres barrets abandonats dels seus caps! ¡No puch pensarhi sense que l'ingratitut dels caps me fassi plorar sobre la sort dels barrets!

⁂

No vos en rieu pas, orgullosos sobre'ls vostres caps, vosaltres, barrets flamants! ¿qué potsé vos creyéu duenyos per sempre de'ls caps que vos portan?

La sort es igualment implacapble per tots los barrets, lo mateix que ho es per tots los caps.

⁂

Quant jo veig tants de barrets que sembla qu'esperan als sèus caps, quan jo veig tants de caps a la sombra de'ls seus respectius barrets, quan jo reflexiono qu'es lo barret lo que va sobre'l cap, y qu'es lo cap lo que va sota del barret, y que cap cap de cap gran home s'ha elevat may més que'l seu barret, francament, no se si'ls barrets han sigut fets pels caps, o si son los caps los que han sigut creats pels barrets.

¿Si'l barret será superior al cap?
¿Si'l cap será superior al barret?

Meditém.

Un, pot ficá'l cap dins del barret, com por ficarse'l barret al cap.

Un, pot deixarse lo barret penjat ab un clau, pero no s'hi pot deixar el seu cap

Los *clowns* fan rodar els barrets; las donas fan rodar els caps. Lo vent s'emporta'ls barrets, pero no s'emporta'l caps. Mes si un s'ompla'l cap de vent, potser que perdi l cap sense perdre'l barret.

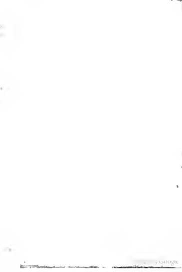
¿Qu'es lo que veu un dalt d'una trona? Una multitud de caps; pero no veu cap barret. Y si s'en puja al campanar, no més veurá que barrets, pero no veurá cap cap.

¡Ba, ba! per més qu'hi barrum, res ne trech en net. N'hi per tirar lo barret al foch, lo cap ja'm roda, y encara'm dirían que soch un barret de riallas o un sense cap ni peus qu'està tocat del bolet; acabém!

Si may trobéu alguns barrets que estiguin bé a ne'ls seus caps, si may veyéu alguns caps ben contents dels seus barrets, *deixéu los barrets als caps, deixéu los caps als barrets.*

VOLÚM EN PREMPSA

Fugint del Llot

per en

Rafel Folch y Capdevila

La Biblioteca NOVA CATALUNYA té per objecte popularisar els llibres entre'l poble, permetentli adquirirlos a preus infims, y despertar en ell l'afició a la lectura de que tant mancat se troba avuy en día. Adhuch, contribuir a la vulgarisació dels mellors escriptors y pensadors de nostra terra y facilitar als joves la entrada en el camp literari que tant dificil s'havía fet aquí ahont per el poch consúm de llibres, la seva impressió resultava carissima e impossible de lograr per qui no's prengués l'art literari com un sport y disposés de cabals pera donarse aquest gustos.

El grandiós número de exemplars que la Biblioteca Nova Catalunya imprimeix, responent a las demandas que de tot arreu de Catalunya se li han fet, farán factible el nostre objecte que's sintetisa en dòs extrems

Fer de la literatura que fins ara havía sigut un luxo, un art remunerat

Fer un llegidor de cada fill del poble català.

PUBLICARÉM OBRAS DE

Narcís Oller, Emili Tintorer, Ramón Plana, Pere Aldavert, Frederich Pujulá y Vallés, Angel Guimerá, Santiago Rusiñol, Santiago Boy, Lluis Via, Per Suñer, Raymond Casellas, Enrich de Fuentes, Ignasi Iglesias, Joan Carner, Pompeyus Gener, Manel Folch y Torres, Albert Llanas, Geroni Zanné, Joseph Folch y Torres, Joseph O Martí Joan de la Creu y altres

E. i. n.